

Examining the degree of adaptation of cognitive, skill and attitudinal goals of writing books for the first year of high school

Eltyamina, parsal¹, Narmashiri, Esmail²,

1. Persian teacher of the first period of Iranshahr secondary school Associate

2. Professor, Department of Persian Language and Literature, Iranshahr Province University.

ABSTRACT

Background and Objectives: In today's world, writing is one of the better life skills. In fact, expressing the intention in the form of writing is the basic needs of social life and the most effective way of communication in the space of new media; Therefore, the writing course has an important position due to its high ability in creating and establishing effective communication among students and providing the context for the emergence of their creativity, emotions and insight. **Methods:** This research examines the degree of adaptation of cognitive, skill and attitudinal goals of writing books for the first year of high school. The current research is of applied type according to its purpose. In terms of implementation, it is descriptive-field. The statistical population of the research also includes Persian teachers of four cities of Iranshahr, Bampur, Sarbaz and Rask with a total population (96 people) and with a sample size of 77 questionnaires, which was done by fully examining the content of writing books (1401). The investigated questions have been prepared and distributed based on the cognitive, skill and attitudinal goals approved by the research and educational planning organization for the writing course. SPSS statistical software was also used for data analysis. **Conclusion:** The results of the surveys show; Cognitive, skill and attitudinal goals have not been acceptable with the existing content of writing books. The degree of compliance of cognitive goals with an average of 2.62, skill goals with an average of 2.53, and attitudinal goals with an average of 2.43 was evaluated; Therefore, the realization of cognitive, skill and attitudinal goals requires deeper attention in this regard.

Keywords:

writing
Cognitive goals
Skill goals
Attitudinal goals
Media

¹ Corresponding author

parsa.eltyami98@gmail.com

ISSN (Online):

DOI: 10.48310/rpllp.2024.15291.1130

Received: 1402/08/28

Reviewed: 1402/10/08

Accepted: 1402/10/11

PP: 20

Citation (APA): Eltiamina.p. Narmashiri, E. (2024).Examining the degree of adaptation of cognitive, skill and attitudinal goals of writing books for the first year of high school. *The Journal of Research in teaching Persian language and literature*, 5 (1),57-76.

 <https://doi.org/10.48310/rpllp.2024.15291.1130>

بررسی میزان انطباق اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه

مقاله پژوهشی

پارسا التیامی‌نیا؛ اسماعیل نرماشیری

دبیر فارسی دوره اول متوسطه و دانشجوی کارشناسی‌ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت ایرانشهر

دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت ایرانشهر

چکیده

نوشتن در جهان امروز، یکی از مهارت‌های بهتر زیستن است. در واقع بیان مقصود در قالب نوشته، نیازهای اولیه زندگی اجتماعی و مؤثرترین راه ارتباطی در فضای رسانه‌های نوپدید است؛ لذا درس نگارش از جهت توانمندی بالایی که در ایجاد و برقراری ارتباط مؤثر دانش‌آموزان دارد و زمینه بروز خلاقیت‌ها، عواطف و ژرف‌نگری آن‌ها را فراهم می‌سازد، از جایگاه مهمی برخوردار است. این پژوهش به بررسی میزان انطباق اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه می‌پردازد. پژوهش حاضر برحسب هدف از نوع کاربردی است. از نظر اجرا توصیفی - میدانی است. جامعه آماری پژوهش نیز شامل دبیران فارسی چهار شهرستان ایرانشهر، بمپور، سرباز و راسک با جمعیت کل (۹۶ نفر) و با حجم نمونه به تعداد ۷۷ پرسش‌نامه است که با بررسی کامل محتوای کتاب‌های نگارش (۱۴۰۱) صورت گرفته است. پرسش‌های موردبررسی نیز، بر اساس اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی مصوب سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی برای درس نگارش، تهیه و توزیع گردیده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار آماری SPSS بهره گرفته شده است. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد؛ اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی با محتوای موجود کتاب‌های نگارش، انطباق قابل‌قبولی نداشته است. میزان انطباق اهداف شناختی با میانگین ۲/۶۲، اهداف مهارتی با میانگین ۲/۵۳ و اهداف نگرشی نیز با میانگین ۲/۴۳ ارزیابی گردید؛ لذا تحقق اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی، نیازمند توجه عمیق‌تری در این خصوص است و باید با موشکافی بیشتری، زمینه هم‌سویی و اثربخشی این درس در دستور کار قرار گیرد.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.48310/rpllp.2024.1529

1.1130

واژه‌های کلیدی:

نگارش

اهداف شناختی

اهداف مهارتی

اهداف نگرشی

رسانه

۱. نویسنده مسئول

parsa.eltyami98@gmail.com

m

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۰/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۱

شماره صفحات: ۲۰

۱. مقدمه

اهمیت و جایگاه نوشتن به‌عنوان ابزاری قوی برای برقراری اطلاعات و ارتباطات، بیان احساسات و افکار، روزبه‌روز بیشتر و بیشتر می‌شود. در واقع تلاش‌ها برای توانمندسازی در نوشتن، امر شایسته و صحیحی است که می‌تواند به رشد و توسعهٔ زبان رسمی کشور کمک نماید. از سوی دیگر، بی‌توجهی به مهارت پراهمیت انشا و تشویق نکردن دانش‌آموزان به کسب مهارت‌های صحیح آن، زمینهٔ ضعف تحقق اهداف آموزشی درس انشا را فراهم می‌نماید. «نوشتن یک آفرینش و خلاقیت تام است که در یک طرف آن خلق افکار و اندیشه‌ها و در یک طرف دیگر خلق و نظم‌بخشی این اندیشه‌ها در قالب‌های زبانی موردنظر قرار دارد» (مهرمحمدی، ۱۳۸۹). «روش نوشتاری به جهت ماندگاری بودن آن، از جایگاه والایی نسبت به دو نمود «حرکتی» و «گفتاری یا محاوره» برخوردار است» (مهری بیگدیلو، ۱۴۰۰).

زبان فارسی اساس هویت ملی و عامل پیوستگی و وحدت همهٔ اقوام ایرانی و گنجینهٔ ارزشمندی است و گذشته را به حال و آینده پیوند می‌دهد (قادری دوست و دانای طوسی، ۱۳۸۹). نوشتن در واقع جزء جدانشدنی زندگی بشر امروز است؛ از ساده‌ترین شکل آن مکاتبات دوستانه، اداری و ارتباطات عادی باشد تا انتقال علوم و فنون. هر چه بتوانیم از این وسیله دقیق‌تر و مؤثرتر استفاده کنیم، انتقال پیام و ارتباط آن آسان‌تر صورت می‌گیرد (ذوالفقاری، ۱۳۸۷). به جرأت می‌توان ادعا کرد که انشانویسی از قدیم‌ترین روش‌های آموزش زبان، از راه تمرین و تقویت زبان نوشتاری است (مبصر، ۱۳۸۴).

در دنیای مترقی امروز، نوشتن از مهم‌ترین وسایل تفهیم^۱ و ارتباط^۲ به‌شمار می‌رود. تعدد روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها و سایر آثار مکتوبی که در نشر عقاید و افکار و نزدیک کردن جوامع بشری و اشاعهٔ فرهنگ و تمدن نقش حیاتی را بازی می‌کند، دلایل بارز و مسلم بر اهمیت نوشتن است (رزمجو، ۱۳۴۴). در برنامه‌ریزی درسی ایران که با کلیشه گرفتن از غرب شکل گرفته است، معمولاً فرمول و استانداردهای ارائه‌شده، به‌عنوان محصول روش علمی که آن‌ها به کار گرفته بوده‌اند، اخذ شده و در قالب برنامهٔ درسی به دانش‌آموزان عرضه می‌شود (حسینی‌نژاد، ۱۳۸۹)؛ بنابراین در کشور ما شاید کم‌توجهی و بی‌مهری به هیچ درسی به‌اندازهٔ انشا دردآور، نگران‌کننده و همراه با تبعات شدید نبوده است. به حاشیه راندن و کم‌اهمیت جلوه‌دادن این درس در عمل به تنزل سطح مهارت نگارشی دانش‌آموزان و دامن‌دار شدن این امر تا سطوح بالاتر علمی و دانشگاهی و حتی زندگی روزمرهٔ آن‌ها کشیده است (طباطبایی نیا، ۱۳۹۷). کسب صلاحیت در نوشتن به رشد و توسعهٔ زبان مادری منجر می‌شود و می‌تواند در تحکیم ریشه‌های زبان مادری

اثرگذار باشد. از سوی دیگر، بی‌توجهی به این مهارت خطیر و تشویق نکردن دانش‌آموزان به کسب آن، موجب ضعف تحقق اهداف درس انشا می‌شود (کیان، ۱۳۹۸). نوشتن و به‌صورت خاص «درس نگارش» از درس‌هایی است که هم‌زمان جنبه‌های مختلف شناختی، رفتاری، مهارتی دانش‌آموز را درگیر می‌سازد و آستانه تأمل و تفکر را به بهترین وجه ممکن، تعالی می‌بخشد و عرصه پیشرفت دانش‌آموز را در سایر دروس تسهیل می‌سازد و به همین جهت تلاش نگارندگان بر این است که با بررسی دقیق محتوای کتاب‌های نگارش هر سه پایه، گامی اثربخش و سازنده برداشته شود و همچنین به یاری کارشناسان (دبیران) این درس به‌نقد و بررسی، ارزیابی و همچنین به ارائه راهکارهای سازنده در این خصوص اقدام شود؛ لذا پرسش اصلی پژوهش این است آیا اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی مصوب با محتوای درسی کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه، انطباق و هم‌سویی دارد؟

مبانی نظری تحقیق

در تاریخ بشریت، هیچ انقلاب و تحول شگرفی را نمی‌توان سراغ داشت که نویسندگان و گویندگان، در صف اول آن قرار نگرفته باشند و نقش و سهم تعیین‌کننده‌ای در بیدارسازی و جهت‌دهی مردم، ایفا نکرده باشند (صافی، ۱۳۸۲). به‌نوعی نوشتن هنری است والا و صدرنشین همه هنرها. آنچه ماندگار است و آیندگان را از وضع گذشتگان باخبر می‌سازد، نوشته است و از درس‌های مهمی که تا پایان تحصیلات؛ بلکه تا آخر عمر همراه شما است «درس انشا» هست؛ که در دبستان، دبیرستان، دانشگاه، اداره، منزل و اجتماع و خلاصه همه‌جا به درد می‌خورد (حسامی، ۱۳۸۱). همچنین در بیان اهمیت درس‌های نگارشی همین بس که بیش از ۳۵ درصد حجم درس‌های کتاب‌های زبان فارسی، به مطالب نگارشی اختصاص یافته است (صالحی، ۱۳۹۰).

نگارش، مهارتی شناختی است که تحت تأثیر دیدگاه نویسنده، درک مخاطبان، توانایی به‌کارگیری زبان و بسیاری از عوامل دیگر قرار می‌گیرد (اعراب، ۱۴۰۰). این درس از جمله دروس مرتبط با ذهنیت، خلاقیت ذهنی، تصویرسازی و صحنه آفرینی است. اهمیت آن در برنامه دوره‌های مختلف به‌اندازه‌ای است که می‌توان آن را زمینه‌ساز یادگیری خلاق، عادت به تفکر، تأمل و تدبیر دانست (کیان و همکاران، ۱۳۹۷). شناخت روش‌مند و علمی دانش‌آموزان از پیکره نظام‌مند و عناصر سازه‌ای این زبان به‌منظور کسب توانایی نگارش و آفرینش با آن ضروری است (قادری دوست و دانای طوسی، ۱۳۹۷)؛ بنابراین مهم‌ترین معیارهای محتوای خوب، تطابق آن با اهداف مصوب است؛ یعنی مقاصد رسمی و از پیش مشخص شده است که برنامه‌ریزان درسی در خصوص آن‌ها تصمیم‌گیری کرده و آن مقاصد به‌عنوان نقاط مطلوب رسمی موردنظر باید در خلال فرایند برنامه‌ریزی درسی به‌وسیله محتوای برنامه درسی، تعقیب و حاصل شوند (رهنما و همکاران، ۱۳۹۰).

انشا

«انشا» از نظر لغوی به معنای آفرینش، ایجاد، سخن‌پردازی، نویسندگی و در اصطلاح هر نوع نوشته‌ای که مراد از آن نمایاندن قدرت نویسندگی و تعیین ارزش نوشته باشد (دهخدا، ۱۳۸۵). از ابتدای پیدایش خط، انشا ساده‌ترین وسیله برای بیان افکار و اندیشه‌ها و نشان‌دادن احساسات و ایده‌ها بوده است. در هر عصری انسان به‌وسیله نوشتن، عقاید و افکار خود را در معرض افکار عمومی و قضاوت مردم گذاشته و برای دیگران بیان کرده است. اگر فن انشا نبود، امروزه ما از عقاید و افکار و شرح‌حال آثار هنری گذشتگان باخبر نبوده و نمی‌توانستیم از گنجینه گران‌بهای ادب پارسی استفاده ببریم (حسامی، ۱۳۸۱). انشا، فرزند اندیشه است، فعالیت ذهنی بسیار پیچیده‌ای است که به‌مراتب از خواندن دشوارتر است (گوهری نادر، ۱۳۹۲).

برنامه درسی

برنامه درسی، فرآیندی است که یاددهی را منظم‌تر می‌سازد (نوری و همکاران، ۱۳۹۸). برنامه درسی زبان فارسی مجموعه‌ای از دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌هایی است که به‌منظور نیل به بخشی از اهداف برنامه در دوره‌های مختلف تحصیلی طراحی و اجرا می‌شود (قاسم پور مقدم، ۱۳۹۳). از لحاظ ساختار، کتاب‌های زبان و ادبیات فارسی دوره متوسطه از دو بخش تشکیل شده است: بخش اول «زبان فارسی» است که مباحث مربوط به زبان فارسی، نگارش و انشا، دستور زبان و نکات املائی را در برمی‌گیرد و بخش دوم «ادبیات فارسی» است که شامل مباحث مربوط به ادبیات فارسی، نکات بلاغی، دستور تاریخی و املا می‌شود. همان‌طور که مشهود است، در ساختار کتاب‌های درس زبان و ادبیات فارسی، به‌روخوانی متون ادبی و مهارت نوشتن کم‌توجه شده و در این دو بخش از آموزش مهارت‌های سخن‌گفتن و گوش‌دادن غفلت شده است. مهارت‌های خواندن و نوشتن نیز بدون برنامه‌ریزی دقیق و بدون اینکه در راستای آموزش سطوح و پایه‌های قبلی باشند، مطرح شده‌اند و مشخص نیست که دانش‌آموزان در پایان دوره متوسطه می‌بایست تا چه حد بر این مهارت‌ها تسلط یافته و در گفتار و نوشتار به چه درجه‌ای رسیده باشند (قادری دوست و دانای طوسی، ۱۳۸۹). برنامه درسی به‌عنوان طرحی جهت آماده‌کردن مجموعه‌ای از فرصت‌های یادگیری برای افراد تحت تعلیم است. اما در بسیاری از موارد، برنامه درسی از فهرستی از هدف‌های آموزشی و مطالبی که در مدارس باید تدریس شود تجاوز نمی‌کند؛ در سال‌های اخیر مفهوم برنامه درسی گسترش یافته است تا جایی که برنامه تفصیلی کلیه فعالیت‌های یادگیرنده، انواع وسایل آموزشی، پیشنهادهای در مورد راهبردهای یاددهی - یادگیری و شرایط اجرای برنامه را شامل شده است (غلامی چهکنند، ۱۳۹۵؛ levy:2013).

اهداف آموزشی

طبقه‌بندی اهداف آموزشی، توسط گروهی از صاحب‌نظران آموزش، اندازه‌گیری و ارزشیابی به سرپرستی بلوم^۱ صورت گرفت. در این طبقه‌بندی، اهداف آموزشی به سه بُعد شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی تقسیم‌شده است.

بُعد شناختی

بعد شناختی، دانش و معلومات و توانایی‌ها و مهارت‌های ذهنی را در برمی‌گیرد و به اموری که با فعالیت‌های ذهنی شناخته می‌شوند، مربوط است؛ مانند توانایی به‌خاطر سپردن اطلاعات، حل مسئله و... . گفتنی است که بخش اعظمی از فعالیت‌های آموزشی معلمان و کوشش‌های یادگیری دانش‌آموزان مربوط به بعد شناختی است (رهنما و همکاران، ۱۳۹۰).

بُعد عاطفی

هسته اصلی و عامل تشکیل‌دهنده حیطه عاطفی، میزان علاقه فرد به موضوع، موجود، شیء یا پدیده معینی است (صفوی، ۱۳۸۵). لذا بُعد عاطفی از ساده به پیچیده شامل: مواجهه با موضوع، پاسخ‌دادن، ارزش‌گذاری، سامان‌دهی، تبلور شخصیت را شامل می‌شود.

بُعد روانی - حرکتی

بعد روانی حرکتی آن بخش از هدف‌های آموزشی را شامل می‌شود که در جهت افزایش توانایی‌های عضلات و ایجاد هماهنگی بین آن‌ها است. به زبان دیگر این بخش از هدف‌های آموزشی به‌گونه‌ای است که انجام آن‌ها نیازمند همکاری اعصاب (سیستم عصبی) و ماهیچه‌هاست و شامل: آمادگی و تقلید، اجرای مستقل، سرعت و دقت، هماهنگی حرکات، عادی‌شدن است.

پیشینه تحقیق

از اولین و بهترین مصوبه‌های آموزشی، مصوبه سال ۱۳۱۶ شمسی است که در آن هدف انشا، آموزش فکر و بیان بر اساس اصول صحیح بیان شده است. هرچند این مصوبه بین مهارت نگارش و درس انشا که سطح عالی و زیر مجموع مهارت نگارش است، تفاوتی قائل نشده؛ اما تأکید بر آموزش صحیح، نقطه قوت این مصوبه است (شهرآرای، ۱۳۸۱).

در کشور ما قدیم‌ترین متن رسمی انشا در بستر نظام آموزشی نوین، کتاب «روش نوین در آموزش و پرورش» تألیف دکتر عیسی صدیق است. ولایتی و عارفی (۱۳۹۴)؛ در پژوهش خود چنین بیان می‌دارد که از نظر معلمان، برنامه درسی انشا در ابعاد محتوا و روش‌های ارزشیابی مناسب و از بُعد روش‌های آموزشی نامناسب هست. نعمت‌الله زاده و مهدی زاده (۱۳۹۵)، می‌توان از اصول گرایش برای بهبود انشای این پایه استفاده نمود.

گل مرادی (۱۳۹۷)؛ جای‌گیری درس نگارش در برنامهٔ درسی، نقطه عطفی است مبتنی بر خصیصه‌های چون ساخت شخصی معنا، ترمیم خلأ رشد تفکر خلاق و انطباق آن با طبقه‌بندی سطوح تفکر بلوم است. سالار (۱۳۹۹) با وجود نقاط ضعف و قوت‌ها، این درس توانسته است دانش‌آموزان را از این تفکر اشتباه که نوشتن نیازی به آموزش نداشته و اهمیتی ندارد، برهاند. کیان (۱۳۹۸)؛ در پژوهشی با عنوان: اثر تکنیک‌های نگارش بر پیشرفت مهارت انشانویسی دانش‌آموزان پایهٔ ششم ابتدایی، نتایج نشان داد که آموزش تکنیک‌های نگارش بر پیشرفت دانش‌آموزان به‌ویژه در بخش‌های اساسی قواعد و سازمان‌دهی، به‌طور چشمگیری مؤثر بوده است. سعیدی (۱۳۹۹)؛ در پایان‌نامه‌ای با عنوان: نیازسنجی آموزش درس فارسی و نگارش در دوره اول و دوم ابتدایی چنین بیان می‌دارد، نیازسنجی آموزش درس فارسی و نگارش در دورهٔ اول و دوم ابتدایی حاصل شده و به‌نوعی اجماع کلی در این زمینه به دست است. جعفری کمانگر (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان: نگاه انتقادی به سرفصل درس نگارش خلاق دانشگاه فرهنگیان، نتایج پژوهش نشان داد که نمرات گروه آزمایش هم در نگارش انواع ادبی خلاقانه و هم در تک‌تک عناصر خلاقیت به نحو چشمگیری نسبت به گروه کنترل بهبود داشته است.

همچنین مجموعه پژوهش‌های خارجی صورت گرفته در این خصوص، Byrne (1988)؛ نوشتن را عمل شکل‌بخشی و ترکیب حروف و معنابخشی می‌داند.

Jacobson & Reid (2010)؛ در بررسی خود از انشانویسی از دانش‌آموزان مبتلا به بیش‌فعالی، یافته‌ها از بهبود مشخص در محتوا، طول و کیفیت کلی انشا دانش‌آموزان حکایت دارد. Ahn (2012)؛ تأثیر دیدگاه ساخت‌گرایی در آموزش انشا و استفاده از الگوی فرایندی در آموزش دانش‌آموزان ابتدایی در استرالیا را مورد مطالعه قرار داده است که این بررسی نشان می‌دهد استفاده از این روش باعث ارتقای آگاهی و افزایش اعتمادبه‌نفس آن‌ها در درس انشا می‌شود.

Ritchey & Coker (2014)، چنین استنباط می‌کنند دانش‌آموزانی که انشای آن‌ها کیفیت لازم را ندارد، خواندن و درک مطلب این دانش‌آموزان نیز مشکل دارد و پژوهشگران به‌کارگیری ارزشیابی کمی را عاملی مهم در شناخت بهتر مشکلات دانش‌آموزان، مطرح کردند. Gerde & Wasik (2014)؛ در پژوهشی با عنوان تمرین شیوهٔ نوشتن در دوران کودکی، چنین استنتاج کرد، استفاده از روش‌های نوین که بر همکاری متمرکز است، اثرات زیادی دارد. Hyland (2015)؛ در پژوهش و بررسی متون نگارشی دانش‌آموزان، مهم‌ترین مشکلات دانش‌آموزان را در ادراک ناکافی از موضوع، چگونگی ساماندهی متون و ساختاربندی می‌داند.

جهت بررسی این مهم و همچنین برای حصول به نتایج دقیق تر و علمی تر، نگارندگان از دو روش ذیل به مسئله ورود پیدا کردند:

الف: مطالعات کتابخانه‌ای: در این مرحله با مراجعه به مراکز علمی - تحقیقاتی و اسناد کتابخانه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات لازم پیرامون موضوع مورد مطالعه اقدام شده است. این مطالعات شامل بررسی و بهره‌گیری از منابع گوناگون کتبی آمارهای رسمی و غیررسمی و... است.

ب: مطالعات میدانی: مطالعات میدانی این پژوهش با طراحی و تنظیم پرسش‌نامه در سه بُعد (شناختی، مهارتی و نگرشی)، بر اساس اهداف مصوب آموزش و پرورش برای کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه به استناد از پایان‌نامه کارشناسی ارشد (شعاعی، ۱۳۹۸) به تنظیم و طراحی پرسشنامه اقدام شد و شاخص‌ها نیز از اهداف مطروحه این پژوهش، استخراج شده است. برای تجزیه و تحلیل آماری نیز از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. جامعه آماری این پژوهش دبیران (متخصصان) با بررسی چهار شهرستان از استان سیستان و بلوچستان که محل خدمت نگارندگان هست، همچنین به دلیل محدودیت در دسترسی زمانی و مکانی به پاسخگویان، در مجموع چهار شهرستان (ایران‌شهر، بمپور، سرباز و راسک) انجام شده است.

که طبق فرمول کوکران:

جامعه آماری: ۹۶ نفر

افراد دارای صفت: ۷۰ درصد

افراد فاقد صفت: ۳۰ درصد.

تفاضل احتمال صحت گفتار: ۵ درصد.

میزان صحت گفتار: ۱/۹۶

$$96 = \frac{77 - \frac{1/96^2 * /70 * /30}{(5)^2}}{1 + \frac{1}{96} \left(\frac{1/96^2 * /70 * /30}{(5)^2} - 1 \right)}$$

تعداد پرسشنامه مورد نیاز = $\frac{\text{تعداد دبیران شهرستان} * \text{حجم نمونه (کوکران)}}{\text{جمعیت کل دبیران}}$

رتال بلوچ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جدول شماره ۱: جامعه آماری و حجم نمونه پژوهش

تعداد پرسش‌نامه	تعداد دبیران	نام شهرستان
۲۶	۳۳	ایران‌شهر
۲۰	۲۵	راسک
۱۸	۲۲	بمپور

۱۳	۱۶	سرباز
۷۷	۹۶	مجموع

✓ باتوجه به آنچه مطرح گردید، مدل مفهومی تحقیق حاضر در قالب جدول زیر، ارائه می‌گردد:

جدول شماره ۲: مدل مفهومی شاخص‌ها و متغیرهای مورد بررسی تحقیق

ردیف	ابعاد	شاخص‌ها	متغیرهای تحقیق
۱	شناختی	<ul style="list-style-type: none"> ✓ آشنایی با قواعد و نکات دستوری املا و نگارش ✓ آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار و مسائل مربوط به آن ✓ پرورش قدرت استدلال، تفکر و خلاقیت آشنایی با متون زبان فارسی گذشته و معاصر آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار و مسائل مربوط به آن پرورش قدرت استدلال، تفکر و خلاقیت تعمیق آشنایی با شیوه قضاوت منطقی آشناسازی با گونه‌ها و قالب‌های نوشتاری 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با کاربرد صحیح مهارت‌های زبانی در برقراری ارتباط • شناخت اهمیت زبان فارسی به مثابه عامل فکری و فرهنگی • آشنایی با قواعد و نکات دستوری املا و نگارش • آشنایی با متون زبان فارسی گذشته و معاصر • آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار و مسائل مربوط به آن • پرورش قدرت استدلال، تفکر و خلاقیت • تعمیق آشنایی با شیوه قضاوت منطقی • آشناسازی با گونه‌ها و قالب‌های نوشتاری
۲	مهارتی	<ul style="list-style-type: none"> ✓ کسب مهارت در بیان اندیشه‌ها به صورت گفتار و نوشتار ✓ کسب مهارت در استفاده از منابع، مأخذ و مراجع ✓ کسب مهارت در اندیشیدن و تفکر منطقی به موضوعات 	<ul style="list-style-type: none"> • کسب مهارت در بیان اندیشه‌ها به صورت گفتار و نوشتار • کسب مهارت در سخن گفتن و ارتباط کلاسی • کسب مهارت در نوشتن و مهارت فرعی آن • کسب مهارت در استفاده از منابع،

<p>مأخذ و مراجع</p> <ul style="list-style-type: none"> • کسب مهارت در ترجمه آثار ادبی گذشته به زبان فارسی معیار • کسب مهارت در اندیشیدن و تفکر منطقی به موضوعات • کسب مهارت در بازگردانی و بازنویسی حکایات، ضرب‌المثل‌ها • کسب مهارت در درست‌نویسی کلمات، ترکیبات و اصطلاحات 			
<ul style="list-style-type: none"> • جهت‌دهی به تفکر و اندیشیدن دربارهٔ دنیای درون و بیرون • تقویت روحیه نویسنده‌گی و اعتماد به نفس و خودباوری • زمینه‌سازی در آزادی بیان و اندیشه • علاقه‌مندسازی به کاربرد صحیح مهارت‌های زبانی • علاقه‌مندسازی به پاسداری از زبان فارسی و اشاعه آن • علاقه‌مندسازی دانش‌آموز به نظم و برنامه‌ریزی • مثبت‌اندیشی به طرح افکار در قالب گفتار و نوشتار • آشناسازی با ارزش‌ها و مسائل اجتماعی از طریق متون زبانی 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ جهت‌دهی به تفکر و اندیشیدن دربارهٔ دنیای درون و بیرون ✓ تقویت روحیه نویسنده‌گی و اعتماد به نفس و خودباوری ✓ علاقه‌مندسازی به پاسداری از زبان فارسی و اشاعه آن 	نگرشی	۳

۲. بحث و بررسی

در این قسمت به بررسی داده‌ها با استفاده از دو نوع آمار؛ یعنی آمار توصیفی و آمار استنباطی می‌پردازیم. آمار توصیفی (Descriptive Statistic) خصوصیات پاسخ‌دهندگان را بیان می‌کند. برای توصیف داده‌ها از جدول‌های یک‌بعدی، توزیع فراوانی، درصدگیری، میانگین و... استفاده شده است. در آمار استنباطی از آزمون‌های مرتبط بر اساس متغیرسنجی استفاده شده است.

آلفای کرونباخ: روایی و پایایی پرسشنامه

پایایی پرسشنامه: منظور از پایایی، طرح این سؤال است که ابزار اندازه‌گیری، تا چه حد دارای دقت است. بنابراین زمانی یک ابزار اندازه‌گیری پایا است که در صورت تکرار اندازه‌گیری همان نتایج به دست آید. بدیهی است که هر چه میزان آلفا بالاتر باشد، پایایی مقیاس بیشتر خواهد بود.

جدول شماره ۳: میزان آلفای کرونباخ ابعاد شناختی، مهارتی و نگرشی

آلفای کل	میزان آلفای کرونباخ	تعداد گویه	ابعاد
۰/۹۶	۰/۹۲	۸	شناختی
	۰/۹۰	۸	مهارتی
	۰/۹۴	۸	نگرشی

باتوجه به آزمون روایی و همان‌طور که از مقدار آلفای تک‌تک گویه‌ها و مقدار آلفای کل در جدول شماره ۳: برمی‌آید، سنجش ما از گویه‌های مناسب انتخاب‌شده‌اند و باتوجه به مقدار آلفای (۰/۹۶) گویه‌های تحقیق از روایی بالایی برخوردارند. میزان آلفای ابعاد شناختی (۰/۹۲)؛ اهداف مهارتی (۰/۹۰) و حیطة نگرشی (۰/۹۴) بوده است. بنابراین تمامی متغیرها با میزان آلفای بالاتر از (۰/۶۴) و به لحاظ روایی درونی، تحقیق دارای استاندارد کافی و لازم برخوردار بوده است.

جدول شماره ۴: میانگین و انحراف معیار ابعاد موردبررسی

اهداف	میانگین	انحراف معیار
شناختی	۲/۶۲	۰/۵۷۷
مهارتی	۲/۵۳	۰/۶۳۷
نگرشی	۲/۴۳	۰/۶۹۱

همان‌گونه که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود، اهداف شناختی با میانگین (۲/۶۲ درصد)؛ اهداف مهارتی با میانگین (۲/۵۳ درصد) و اهداف نگرشی با میانگین (۲/۴۳ درصد) هست.

جدول شماره ۵: فراوانی برحسب جنسیت پاسخ‌دهندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۵۰	۶۴/۹
زن	۲۷	۳۵/۱
مجموع	۷۷	۱۰۰

همان‌گونه که در جدول شماره ۵، مشاهده می‌شود، توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌دهندگان در این پژوهش حاکی از آن است؛ از تعداد ۷۷ نفر پاسخ‌دهنده، ۵۰ نفر که معادل ۶۴/۹ درصد مرد و ۲۷ نفر معادل ۳۵/۱ درصد زن بوده‌اند.

جدول شماره ۶: فراوانی بر حسب وضعیت تأهل پاسخ‌دهندگان

ردیف	وضعیت تأهل	فراوانی	درصد
۱	مجرد	۵	۶/۵
۲	متأهل	۷۲	۹۳/۵
مجموع		۷۷	۱۰۰

همان‌گونه که در جدول شماره ۶، مشاهده می‌شود، توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌دهندگان در این پژوهش حاکی از آن است؛ از تعداد ۷۷ نفر پاسخ‌دهنده، تعداد ۵ (پنج) نفر معادل ۶/۵ درصد (مجرد) و ۷۲ نفر معادل ۹۳/۵ درصد (متأهل) بوده‌اند.

جدول شماره ۷: فراوانی بر حسب وضعیت تحصیلی پاسخ‌دهندگان

ردیف	سطح تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی
۱	کاردانی	-	-
۲	کارشناسی	۵۶	۷۲/۷
۳	کارشناسی ارشد	۲۰	۰/۲۶
۴	دکتری	۱	۱/۳
مجموع		۷۷	۰/۱۰۰

همان‌گونه که در جدول شماره ۷ مشاهده می‌شود، توزیع فراوانی وضعیت تحصیلی پاسخ‌گویان حاکی از آن است که؛ همه پاسخ‌دهندگان (۷۷ نفر) دارای مدارکی بالاتر از کاردانی بوده که از این تعداد، تعداد ۵۶ نفر (۷۲/۷ درصد) دارای مدارک تحصیلی کارشناسی، تعداد ۲۰ نفر (۰/۲۶ درصد) دارای مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد و یک نفر (۱/۳ درصد) نیز دارای مدرک تحصیلی دکتری بوده‌اند.

جدول شماره ۸: فراوانی بر حسب سابقه تدریس پاسخ‌دهندگان

ردیف	سابقه تدریس	فراوانی	درصد فراوانی
۱	یک تا پنج سال	۱۵	۱۹/۵
۲	پنج تا ده سال	۱۱	۱۴/۳

۳	ده تا پانزده سال	۱۶	۲۰/۳
۴	پانزده تا بیست سال	۲۰	۰/۲۶
۵	بیست تا بیست و پنج سال	۹	۱۱/۷
۶	بیست و پنج سال و بالاتر	۶	۷/۸
مجموع		۷۷	۱۰۰

همان گونه که در جدول شماره ۸ مشاهده می شود، توزیع فراوانی سابقه تدریس پاسخ گویان حاکی از آن است که از مجموع ۷۷ نفر پاسخ دهنده، تعداد ۱۵ نفر (۱۹/۵ درصد) با سابقه تحصیلی یک تا پنج سال، تعداد ۱۱ نفر (۱۴/۳ درصد) با سابقه تحصیلی پنج سال تا ده سال، تعداد ۱۶ نفر (۲۰/۳ درصد) با سابقه تحصیلی ده سال تا پانزده سال، تعداد ۲۰ نفر (۰/۲۶ درصد) با سابقه تحصیلی پانزده تا بیست سال، تعداد ۹ نفر (۱۱/۷ درصد) با سابقه تحصیلی بیست تا بیست و پنج سال و تعداد ۶ نفر (۷/۸ درصد) با سابقه تحصیلی بیست و پنج سال و بالاتر بوده است.

جدول شماره ۹: فراوانی بر حسب ارتباط / عدم ارتباط رشته تحصیلی پاسخ دهندگان

ردیف	ارتباط رشته تحصیلی با تدریس	فراوانی	درصد فراوانی
۱	مرتبط	۷۵	۹۷/۴
۲	غیرمرتبط	۲	۲/۶
مجموع		۷۷	۰/۱۰۰

همان گونه که در جدول شماره ۹، مشاهده می شود، توزیع فراوانی بر حسب ارتباط یا عدم ارتباط رشته تحصیلی پاسخ دهندگان در این پژوهش حاکی از آن است؛ از مجموع (۷۷ نفر) پاسخ دهنده، ۷۵ نفر از دبیران مورد بررسی یعنی معادل (۹۷/۴ درصد) رشته تحصیلی مرتبط و تنها ۲ (دو) نفر معادل (۲/۶ درصد) رشته تحصیلی آن با تدریس انشا، غیر مرتبط بوده است. فرضیه شماره یک: اهداف شناختی مصوب با محتوای کتاب های نگارش دوره اول متوسطه از دیدگاه دبیران به نظر می رسد انطباق ندارد.

جدول شماره ۱۰: تحلیل و بررسی استنباطی و آزمون T تک نمونه ای اهداف شناختی

پژوهش

متغیرهای مورد بررسی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد
اهداف شناختی	۷۷	۲/۶۲	۰/۵۷۷	۰/۰۶۶
جدول آزمون T تک نمونه ای				

متغیر مورد بررسی	آزمون T	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین
اهداف شناختی	-۵/۸۱	۷۶	۰/۰۰۰۱	-۰/۳۸۲

باتوجه به آزمون فوق، چون مقدار سطح معناداری در جدول آزمون t برابر با ۰/۰۰۰۱ هست و این مقدار از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچکتر است؛ به عبارت دیگر چون مقدار آماره تی، برابر با (۵/۸۱-) و بزرگتر از مقدار (۱/۹۶) هست، فرضیه فوق تأیید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که: «اهداف شناختی مصوب با ساختار کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه از دیدگاه دبیران هم سویی و انطباق ندارد» جدول آمار توصیفی فوق نشان می‌دهد که میانگین اکتسابی نمونه برابر با ۲/۶۲ هست که از میانگین جامعه (۳) با اختلاف ۰/۳۸۲- پایین‌تر از حد متوسط، گزارش شده است.

نگارندگان نیز باتوجه به داده‌های به دست آمده که گویای عدم انطباق اهداف شناختی با محتوای کتاب است، هم عقیده بوده است و هرچند که اهداف مطروحه و مصوب، بامطالعه و برنامه‌ریزی استاندارد، تبیین و تشریح می‌گردد، منتها این اهداف و انتظارات هم سو با محتوای کتاب‌ها تبیین شود و عرصه بهره‌گیری دانش‌آموز را در این مهم فراهم نماید.

فرضیه شماره دو: اهداف مهارتی مصوب با ساختار کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه، از دیدگاه دبیران به نظر می‌رسد، انطباق ندارد.

جدول شماره ۱۱: تحلیل و بررسی استنباطی و آزمون T تک نمونه‌ای اهداف مهارتی پژوهش

متغیرهای مورد بررسی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد
اهداف مهارتی	۷۷	۲/۵۳	۰/۶۳۷	۰/۰۷۲
جدول آزمون T تک نمونه‌ای				
متغیر مورد بررسی	آزمون T	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین
اهداف مهارتی	-۶/۵۱	۷۶	۰/۰۰۰۱	-۰/۴۷۲

باتوجه به آزمون فوق؛ چون مقدار سطح معناداری در جدول آزمون t برابر با ۰/۰۰۰۱ هست و این مقدار از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچکتر است؛ به عبارت دیگر چون مقدار آماره تی برابر با (۶/۵۱-) و بزرگتر از مقدار (۱/۹۶) هست، فرضیه فوق تأیید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت؛ «اهداف مهارتی مصوب با ساختار محتوایی کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه از دیدگاه دبیران

هم سویی و انطباق ندارد" جدول آمار توصیفی فوق نشان می‌دهد که میانگین اکتسابی نمونه برابر با ۲/۵۳ هست که از میانگین جامعه (۳) کوچک‌تر گزارش شده است. در مبحث اهداف مهارتی، از دید نگارندگان، اصلی‌ترین هدف در درس نگارش، تحقق اهداف مهارتی است، هرچند پیش‌شرط آن نیز اهداف شناختی است و اهداف نگرشی به‌عنوان ضلع دیگر، نقش مهم و سازنده‌ای دارد. ولی باین‌وجود، از منظر نگارندگان، اگر در این بخش مواد و محتوای هر درس، متون سلیس‌تر و ملموس‌تری برای تحقق اهداف مهارتی، فراهم نماید به‌طور حتمی، دانش‌آموزان مهارت‌های بیشتری را کسب خواهند کرد.

فرضیه شماره سه: اهداف نگرشی مصوّب با ساختار کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه، از دیدگاه دبیران به نظر می‌رسد انطباق ندارد.

جدول شماره ۱۲: تحلیل و بررسی استنباطی و آزمون T تک نمونه‌ای اهداف نگرشی

پژوهش

متغیرهای مورد بررسی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد
اهداف نگرشی	۷۷	۲/۴۳	۰/۶۹۱	۰/۰۷۹
جدول آزمون T تک نمونه‌ای				
متغیر مورد بررسی	آزمون T	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین
اهداف نگرشی	-۷/۲۰	۷۶	۰/۰۰۰۱	۰/۵۶۷

باتوجه به آزمون فوق چون مقدار سطح معناداری در جدول آزمون t برابر با ۰/۰۰۰۱ هست و این مقدار از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچک‌تر است؛ به عبارت دیگر چون مقدار آماره تی برابر با (۷/۲۰-) و بزرگ‌تر از مقدار (۱/۹۶) هست، فرضیه فوق تائید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که: «اهداف نگرشی مصوّب با ساختار کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه از دیدگاه دبیران هم سویی چندانی ندارد» جدول آمار توصیفی فوق نشان می‌دهد، میانگین اکتسابی نمونه برابر با ۲/۴۳ هست که از میانگین جامعه (۳) کوچک‌تر گزارش شده است.

۳. نتیجه‌گیری

کتاب درسی یکی از ارکان اساسی در فرایند یاددهی - یادگیری به حساب می‌آید که از یک طرف، راهنمای آموزشی بوده و از طرف دیگر حد و حدود یادگیری را تبیین و تشریح می‌نماید. در این میان از جمله دروسی که به یادگیری سایر دروس کمک می‌کند و فرد را به تفکر عمیق و خلاقیت، هدایت می‌کند و هم‌چنین اندیشه‌ها و عواطف و احساسات دقیق دانش‌آموز را برمی‌انگیزاند، درس انشا (نگارش) است. در ضرورت و اهمیت درس نگارش باید این نکته را یادآور شد که بیش از ۳۵

درصد کتاب‌های زبان فارسی به مطالب نگارشی تعلق دارد. این درس باعث افزایش عزت‌نفس، خودباوری و تقویت اراده فرد می‌شود و در واقع نوعی بسترسازی را برای زندگی اجتماعی فرد، تدارک می‌دهد؛ بنابراین با توجه به جایگاه مهم این درس ضمن بررسی پژوهش‌های مختلف در حل و فصل کامل موانع و مشکلات این درس، باید تدابیری علمی و اصولی در این خصوص اتخاذ شود.

بررسی‌های میدانی کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه (۱۴۰۱) که با جامعه آماری (۹۶) نفر و حجم نمونه ۷۷ از متخصصان (دبیران) چهار شهرستان (ایران‌شهر، بمپور، سرباز و راسک) و بر اساس طیف لیکرت، در سه بُعد شناختی، مهارتی و نگرشی صورت گرفت. نتایج تحقیق میدانی؛ نشان می‌دهد؛ هر سه فرضیه مطروحه تحقیق، با توجه به میانگین و سطح معناداری به دست آمده، مورد تأیید هست. همچنین نتایج حاکی از این است، اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی هم سویی و تطبیق شایان توجهی نداشته است و در سه هدف مورد بررسی، میانگین پایین‌تر از میانگین مفروض (۳) به دست آمد. این میزان هم سویی در اهداف شناختی با میانگین ۲/۶۲، اهداف مهارتی با میانگین ۲/۵۳ و اهداف نگرشی نیز با میانگین ۲/۴۳ ارزیابی گردید. لذا تحقق اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی مصوب آموزش و پرورش، نیازمند توجه جدی‌تر و بازبینی دقیق‌تر در محتوای کتاب‌های نگارش دوره اول متوسطه از سوی این وزارت و همچنین سازمان نشر و تألیف کتاب در این خصوص اعمال گردد. چرا که این میزان انطباق، نمی‌تواند خیلی کارگشا و پیش‌برنده باشد و می‌تواند سایر دروس را تحت الشعاع خود قرار دهد. یادآوری این نکته نیز ضروری است که موقعیت جغرافیایی منطقه سیستان و بلوچستان با توجه به پراکنش جغرافیایی وسیعی که داشته است، عرصه را برای پژوهش تا حد زیادی سخت نمود و کار بررسی با توجه این موضوع هم‌زمان زیادی را، صرف کرد و هم اینکه کار ارزیابی را دشوارتر نمود. لذا هر چند تمامی تلاش‌ها در ارزیابی عمیق‌تر و دقیق‌تر در این پژوهش بود، امید است پژوهشگران بعدی نیز این پژوهش را در سطح وسیعی‌تر، مورد واکاوی قرار دهند؛ بلکه تمام مشکلات و معضله‌های که در این درس وجود دارد به کمترین حد ممکن برسد و عرصه خلاقیت، بیان احساسات و قدرت اندیشیدن و نوشتن دانش‌آموزان را به بالاترین حد ممکن برساند.

راهکارها و پیشنهادها

با تمامی تفاسیر، نگارندگان در خصوص تحقق اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی این درس، راهکارهای زیر را به عوامل متصدی تألیف کتب درسی و دبیران برای کیفیت‌بخشی و تحقق اهداف ذکر شده، پیشنهاد می‌دهند:

۱- متنوع‌سازی درس‌ها و ارائه مهارت‌های متناسب با نیاز امروز دانش‌آموز از سوی عوامل

تألیف کتاب

- ۲- فضای نوشتن باید مناسب باشد چه از لحاظ تسهیلات و امکانات آموزشی، بنابراین می‌توان بهترین مکان مدرسه را برای این درس تدارک داد.
- ۳- به نظر نگارندگان نباید در درس نگارش ملاک ارزشیابی، کمی باشد و باتوجه به ساختار کتاب باید کیفی بررسی کرد؛ چون نگارش باید به خلق اندیشه‌های جدید منتهی شود نه اینکه در چهارچوب‌های مشخصی تداوم یابد و نظام نمره‌دهی خصوصاً برای این درس، معیار خوبی نیست.
- ۴- متن‌های تأمل‌برانگیز و تأثیرگذار در کتاب درسی کم بوده و نیاز است بیشتر و بیشتر شود و خیلی از متن‌های کتاب درسی نه تنها تأثیرگذار نیست؛ بلکه انگیزه نوشتن را از دانش‌آموز سلب می‌نماید.
- ۵- فعالیت نگارشی کتاب را باید به صورت گروهی و مشارکتی تنظیم شود، تا عرصه فعالیت نوشتن گروهی فراهم گردد.
- ۶- توسعه کتابخانه مدرسه و در اختیار گذاشتن کتاب‌های مناسب، متناسب با درک و فهم دانش‌آموزان و در راستای توسعه فکری.

مشارکت نویسندگان

پژوهش، حاصل بررسی‌های نظری و تجزیه و تحلیل آماری است که از سوی نویسندگان این پژوهش صورت گرفته است. فرایند تکمیل پرسش‌نامه‌ها نیز حاصل مشارکت دبیران گرامی این درس در چهار شهرستان ایرانشهر، بمپور، سرپاز و راسک است.

تشکر و قدردانی

از زحمات و راهنمایی‌های سازنده استاد عزیز و گرامی «جناب آقای دکتر اسماعیل نرماشیری»، همچنین از همکاران گرامی که با دقت تمام و بر اساس واقعیت موجود کتاب‌های نگارش، پرسش‌نامه‌ها را تکمیل نمودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

منابع

- اعراب، زینب (۱۴۰۰). میزان تأثیر دانش فارسی و نگارش در سواد اداری مدیران مدارس دخترانه شاهین‌شهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فرهنگیان باهنر اصفهان، استاد راهنما: مریم السادات رنجبر، شهریور ۱۴۰۰.
- بهار، محمدتقی (۱۳۷۶). *سبک‌شناسی یا تاریخ تطوّر نثر فارسی*، تهران: انتشارات مجید.
- جعفری کلیبر، فاطمه و بهشتی، حنا (۱۴۰۱). هویت زبان فارسی املا و انشا، *مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی*، سال پنجم، شماره ۵۲، شهریور ۱۴۰۱.
- جعفری کمانگر، فاطمه (۱۴۰۱). نگاه انتقادی به سرفصل درس نگارش خلاق دانشگاه فرهنگیان، *پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی*، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ماه‌نامه علمی، سال ۲۲، شماره ۳، خردادماه ۱۴۰۱، صص ۱۶۹-۱۵۳.
- حسامی، حبیب‌الله (۱۳۸۱). *فن فراگیری انشا و نامه‌نگاری*، چاپ سوم، قم: انتشارات لقا.
- حسنلو، ژیلا و محمودی، نورالدین (۱۳۸۸). *خلاقیت نوشتاری و هنر نوشتن*، تهران: نشر چاپار.
- حسینی‌نژاد، سید حسین (۱۳۸۹). *کتاب نگارش*، چاپ اول، تهران: نشر لوح زرین، زمستان ۱۳۸۹.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۸۵). *فرهنگ متوسط دهخدا*، جلد دوم، چاپ اول، تهران: انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- ذوالفقاری، حسن (۱۳۸۷). *کتاب کار نگارش و انشا (۳)*، چاپ اول، تهران: انتشارات اساطیر.
- ذوالفقاری، حسن (۱۳۸۷). *کتاب کار نگارش و انشا (۳)*، چاپ اول، تهران: نشر اساطیر.
- رزم‌جو، حسین (۱۳۴۴). *اصول تعلیم و تربیت زبان و ادبیات در مدارس ابتدایی*، چاپ دوم، مشهد: چاپخانه طوس.
- رهنما، اکبر، بیجنوند، فرامرز و خدابنده اویلی، عباس (۱۳۹۰). بررسی میزان انطباق محتوای کتاب دین و زندگی سال سوم متوسطه با اهداف مصوّب آن در حیطة شناختی، *دوفصلنامه تربیت اسلامی*، سال ششم، شماره ۱۳، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، صص ۷۷-۴۹.
- سالار، محمد (۱۳۹۹). نقد کتب مهارت‌های نوشتاری متوسطه اول، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مازندران، استاد راهنما: مسعود روحانی، اسفندماه ۱۳۹۹.
- سعیدی، بتول (۱۳۹۹). نیازسنجی آموزش درس فارسی و نگارش در دوره اول و دوم ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، شهید باهنر اصفهان، استاد راهنما: مریم السادات رنجبر، ۱۳۹۹.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۲). *روان‌شناسی پرورشی*، چاپ بیست و سوم، تهران، نشر آگاه.

شعاعی، اکرم (۱۳۹۱). تحلیل محتوای کتاب‌های ادبیات فارسی دوره راهنمایی از نظر انطباق با اهداف برنامه درسی فارسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه آزاد تهران مرکزی، استاد راهنما: مهدی دوابی، پاییز ۱۳۹۲.

شهرآرای، مهرناز (۱۳۸۱). ضرورت اندیشیدن در انشا، رهیافت‌های آموزشی و تربیتی در درس انشا (مجموعه مقالات)، به کوشش سید حسین حسینی نژاد، تهران، سهیل پویش، صص ۱۳۴-۱۲۱.

صافی، قاسم (۱۳۸۲). آیین نگارش و ویرایش (راهنمای کتاب نویسی، گزارش نویسی، مقاله نویسی ...)، چاپ اول، تهران: نشر ارسباران.

صالحی، علی (۱۳۹۰). راهکارهای عملی برای درس انشا، رشد آموزش زبان و ادب فارسی، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۰، صص ۷۳-۷۰.

صدیق، عیسی (۱۳۳۹). روش‌های نوین در آموزش و پرورش، تهران: شرکت سهامی طبع کتاب.

صفوی، امان‌الله (۱۳۸۵). کلیات روش‌ها و فنون تدریس، تهران، نشر معاصر.

طباطبایی نیا، سید علی (۱۳۹۷). درس نگارش از بود تا نمود، رشد آموزش زبان و ادب فارسی، دوره سی و دوم، شماره ۲، زمستان ۱۳۹۷، صص ۶۱-۵۸۰.

غلامی چکنند، فریبا (۱۳۹۵). ارزشیابی برنامه درسی اجرا شده در پایه هفتم دوره اول متوسطه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، استاد راهنما: بهروز مهram، ۱۳۹۵.

قادری دوست، الهام و دانای طوسی، مریم (۱۳۸۹). مطالعه اهداف و مؤلفه‌های آموزش مهارت‌های زبانی (خواندن، نوشتن، گوش دادن و سخن گفتن) در برنامه درسی زبان فارسی دوره متوسطه ایران، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۳۵، سال نهم، پاییز ۱۳۸۹، صص ۲۳-۶۵.

قاسم‌پور مقدم، حسین (۱۳۹۳). رویکردها و الگوهای طراحی آموزشی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه، نخستین همایش آموزش زبان فارسی، اسفندماه ۱۳۹۳.

قاسم‌پور مقدم، حسین (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی برنامه درسی آموزش انشا در دوره متوسطه آلمان و ایران، فصلنامه مطالعات برنامه درسی/ایران، سال یازدهم، شماره ۴۱، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۲۹-۹۹.

کیان، مریم (۱۳۹۸). اثر تکنیک‌های نگارش بر پیشرفت‌های مهارت‌های انشانویسی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، فصلنامه علمی تدریس پژوهی، سال هفتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸، صص ۸۹-۶۹.

- کیان، مریم، عابدینی، نجمه، زندوانیان نائینی، احمد (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی برنامه درسی انشا در پایه ششم دوره تحصیلی، دوفصلنامه علمی پژوهشی، *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، سال هفتم، شماره هجدهم، بهار و تابستان ۱۳۹۷، صص ۹۹-۱۲۲.
- گلمرادی، صدف (۱۳۹۷). حق نوشتن ضرورت وجود درس نگارش در برنامه درسی، *رشد آموزش زبان و ادب فارسی*، دوره سی و دوم، شماره ۱، پاییز ۱۳۹۷.
- گوهری نادر، طاهره (۱۳۹۲). بررسی ضرورت و اهمیت زنگ انشا از نظر معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر کرمانشاه، فصلنامه روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، سال چهارم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۲، پیاپی ۱۵، صص ۵۳-۶۰.
- مبصر، نیلوفر (۱۳۸۴). نگاهی به تاریخچه آموزش انشا و انواع آن در مناطق آلمانی‌زبان، فصلنامه علمی- پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س)، سال پانزدهم، شماره ۵۴، تابستان ۱۳۸۴، صص ۷۵-۸۴.
- مهر محمدی، محمود (۱۳۸۹). **نگارش خلاق، حوزه مغفول برنامه درسی**، کتاب نگارش ۳، تهران: نشر لوح زرین.
- مهری بیگدیلو، ایمان (۱۴۰۰). آسیب‌شناسی نگارش فارسی در حوزه تلفن همراه و فضای مجازی، *مجله مطالعات شهریار پژوهی*، دوره هشتم، شماره ۳۱، صص ۵۴۴-۵۳۱.
- نصیری، علی‌اکبر (۱۳۷۳). وضعیت تدریس انشای فارسی در پایه پنجم ابتدایی مدارس تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، استاد راهنما: عبدالرضا گودرزی، ۱۳۷۳.
- نعمت‌زاده، شهین و مهدی‌زاده، بتول (۱۳۹۵). میزان به‌کارگیری اصول گرایس در انشای دانش‌آموزان پایه هشتم، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، سال یازدهم، شماره ۴۲، پاییز ۱۳۹۵، صص ۵۲-۳۱.
- نگارش نهم (۱۴۰۱). سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران: چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- نگارش هشتم (۱۴۰۱). سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران: چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- نگارش هفتم (۱۴۰۱). سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران: چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- نوری، فریده، یارمحمدیان، محمدحسین و نادى، محمدعلی (۱۳۹۸). شناسایی شایستگی‌های راهبردی موردنیاز طراحی برنامه‌ریزی آموزشی هنرجویان فنی و حرفه‌ای، *دوفصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، دوره هشتم، شماره پانزدهم، بهار و تابستان ۱۳۹۸، صص ۲۸۲-۳۰۰.

ولایتی، نرگس و عارفی، محبوبه (۱۳۹۴). بررسی برنامه‌درسی انشا از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان دوره راهنمایی تحصیلی شهرستان مهریز (سال تحصیلی ۹-۸۹)، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال دوازدهم، دوره دوم، شماره ۱۸ (پیاپی ۴۵)، تابستان ۱۳۹۴، صص ۷۸-۶۴.

- Ahn, H. (2012). Teaching Writing Skills based on Genre Approach to Primary School: Action Research English Language Teaching, 5 (2), pp: 2-16 .
- Bloom, Benjamin S. (2012); Classification of educational goals, translators: Ali Akbar Saif and Khadija Aliabadi, first edition, 2012.
- Byrne, D. (1988). Teaching writing skills. (New ed.). NY: Longman.
- Clark, L. I. (2012). Concepts in Composition: Theory and Practice in the Teaching of Writing. NY: Routledge.
- Gerde, H.K, Bingham, G.E. & Wasik, B.A. (2014). Writing in Early Childhood Classrooms: Guidance for Best Practices, Early Childhood, Education Journal, 40(6), pp: 351-359.
- Hyland, K. (2015). A Genre Description of the Argumentative Essay, Journal of Language Teaching, 533, pp:105-125.
- Jacobson, Thompson Laura., & Reid, Robert. (2010). Improving the Persuasive Essay Writing of High School Student Whit ADHD. University of Nebraska, Lincoln. Exceptional Children, V76, N2, pp: 157-174.
- Levy, A. (2013); School curriculum, Tehran: School publications.
- Ritchey, K D & Coker, D L. (2014). Identifying Writing Difficulties in Firstn Grade: An Investigation of Writing and Reading Measures Learning Disabilities Research & Practice, 29 (2), pp: 54-60.
- Tyler, Ralph (1376); The basic principles of curriculum and educational planning, translated by: Ali Taghipour Zahir, Tehran: Aghah Publishing.

لینک پرسش‌نامه پژوهش

<https://porsa.irandoc.ac.ir/s/Tk0Yjh>